

Jaarverslag 2015

Protestants godsdienstig vormingsonderwijs op openbare basisscholen

Inhoud

	pag.
1. Voorwoord	2
2. Onze lespraktijk	3
2.1. Ontwikkeling Lesbrieven	3
2.2. Aansluiten bij de actualiteit	3
2.3. Nieuwe Vormen	3
2.4. Aantal lessen PC GVO	4
2.5. Docenten PC GVO	5
3. Professionalisering	7
3.1. Nascholing	7
3.2. Minor en Scholing op Maat	7
3.3. Studiedag	7
3.4. Gesprekkencyclus, POP en jaarplan	8
4. Landelijke ontwikkelingen	9
4.1. Beleidsplan	9
4.2. Wettelijke bekostiging	10
4.3. Lerarenregister	10
4.4. Krimp en samenwerkingsscholen	10
4.5. Onderwijs 2032	11
5. Ons Netwerk	12
5.1. Adviesraad en plaatselijk verbonden	12
5.2. CIO-O	12
5.3. Partners IKOS, JOP en HGJB	12
5.4. VOS-ABB, CBOO en Verus	13
5.5. Sector GVO/HVO	13
6. Financieel	14
7. Personalía	19
8. Lijst van gebruikte afkortingen	21

1. Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag van de Stichting Protestants Centrum GVO over het jaar 2015. Er is heel veel werk verzet om onze kerntaak, lessen protestants godsdienstig vormingsonderwijs op openbare basisscholen verzorgen, te continueren. Daarvoor past dankbaarheid aan alle betrokkenen, in de eerste plaats aan onze docenten die dit prachtige en soms ook moeilijke werk mogen doen.

Kernwaarden

Vanuit drie kernwaarden proberen we inhoud aan ons werk te geven. **Betekenisvol** willen we zijn voor de kinderen vanuit de bijbelse verhalen, waarbij geprobeerd wordt deze op een of andere manier te verbinden met hun leven. **Betrokken** willen we inhoud geven door te laten zien dat we houden van de kinderen en ons verdiepen in hun leven. En **betrouwbaar** geven we inhoud door open en transparant te staan te midden van de scholen en hun context waarin we werken.

Intern

Als u het jaarverslag doorkijkt, dan zal het opvallen dat veel geïnvesteerd wordt in kwaliteit van ons werk. Ontwikkeling van nieuwe lesbrieven, meerdere vormen van scholing en nascholing en het verder professionaliseren van de gesprekkencyclus zijn daar mooie voorbeelden van. Ook de bezinning op het betrokken houden en verder ontwikkelen van het plaatselijk draagvlak vroeg veel aandacht. De bezinning hierop zal ook in het huidige jaar nog doorlopen. Na ruim 7 jaar als coördinator van het bureau PC GVO te hebben gewerkt, heeft Erna de Goede het stokje overgedragen aan Wouter Knoester. Met veel dank en waardering voor de wijze waarop zij in deze jaren de stichting en organisatie mede heeft gebouwd en aangestuurd.

Extern

Al een aantal jaren wordt u in ons jaarverslag geïnformeerd over een mogelijk structurele bekostiging van GVO door de overheid. In het verslagjaar is het wetsvoorstel daartoe ingediend en er is goede hoop dat dit traject in het jaar 2016 met een positief resultaat zal worden afgesloten. Verder willen we hier nog noemen dat strategische verkenningen over landelijke ontwikkelingen als krimp, samenwerkingsscholen en de eventuele invloed daarvan op PC GCO ook in dit verslagjaar de aandacht vroegen.

Tenslotte

Graag geven we hiermee het jaarverslag in uw handen. Reacties zijn altijd welkom. U kunt die richten aan onze managementassistent, Elsbeth Voets. Haar mailadres is e.voets@pcgvo.nl.

2. Onze lespraktijk

Binnen het geheel van PC GVO draait het om de lessen die worden gegeven aan de leerlingen. Nieuw in 2015 is dat we daarvoor vanuit het bureau PC GVO ook zelf handvatten aan docenten geven. Hieronder geven we u een inkijkje in wat er op dat gebied is gebeurd.

2.1. Ontwikkeling Lesbrieven

PC GVO-docenten geven regelmatig aan behoefte te hebben aan uitwisseling van inspirerend en bruikbaar lesmateriaal. Er zijn daarom twee lesbrieven ontwikkeld.

De eerste lesbrieven ontwikkelden de gezamenlijke werkgevers GVO en HVO, onder eindredactie van Pieter Witteveen. Het thema was 'Kinderrechten'. Daarmee sloot de lesbrieven aan bij het thema van de School!Week, waar veel openbare scholen aandacht aan besteden. Het was voor het eerst dat de sector gemeenschappelijk lesmateriaal maakte. Zo was de lesbrieven direct een 'visitekaartje' van de sector. Doordat er keuzemogelijkheden waren voor de docent, kon elke denominatie met gebruikmaking van dezelfde lesbrieven toch de eigen levensbeschouwelijke kleur laten zien.

Met PAX zijn we in gesprek over de mogelijkheid om een gezamenlijke lesbrieven over vrede te ontwikkelen met het oog op de vredesweek in september 2016. Dit gesprek wordt in 2016 voortgezet. Stagiair onderwijskunde Melanie van de Peut ontwikkelde voor PC GVO een vijfdelige lessenserie over Mozes. Zij gebruikte de binnen PC GVO bekende methodiek 'Elementariseren'. Voor het eerst kwam er uitgebreid eigen lesmateriaal beschikbaar voor de onderbouw.

Docenten reageerden positief op de lesbrieven en het gebruik ervan.

2.2. Aansluiten bij de actualiteit

Om de relevantie van GVO-onderwijs zichtbaar te maken is aansluiting bij de actualiteit belangrijk. In de week na de aanslagen in Parijs ontwikkelde PC GVO daarom lesmateriaal rond 'Religie en geweld'. Materiaal van JOP diende (met toestemming) als uitgangspunt. PC GVO maakte de vertaalslag naar het openbaar basisonderwijs en naar lessen van 45 minuten. Het materiaal was bestemd voor midden- en bovenbouw. Voor de onderbouw ontsloot PC GVO materiaal van GVO-plein. Daarnaast leverde PC GVO een algemene handreiking aan voor het gesprek over de aanslagen, religie en geweld. JOP en PC GVO hebben de intentie uitgesproken vaker samen op te trekken als de actualiteit vraagt om directe actie.

PC GVO is samen met IGO een initiatief gestart om een lesprogramma 'kennismaking met levensbeschouwelijk Nederland' te ontwikkelen voor vluchtelingkinderen in AZC's. Het streven is om de lessen in 2016 in pilotvorm op een AZC te geven. Ook de toerusting van docenten voor de omgang met vluchtelingkinderen krijgt een plek.

2.3 Nieuwe vormen

GVO en HVO onderzoeken hoe het aanbod van GVO en HVO beter kan aansluiten bij de veranderingen in het onderwijs en de vragen van ouders en scholen. Op 7 locaties in Nederland wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van GVO en HVO.

De meest in het oog springende pilots zijn:

1. pilot Hallo Wereld – st. Op KOP in Zwartsluis, Overijssel
2. pilot Leren Leven – st. AVES in Emmeloord, Flevoland

Beide pilots kenmerken zich door een nauwe samenwerking en betrokkenheid tussen GVO en HVO en de betrokken school. De inhoud en organisatie van de pilots is ontworpen vanuit de intentie om aanvullend te zijn, vanuit ieders eigenheid en expertise. Beide pilots kennen een eigen tijdpad en evaluatiemomenten die tot in 2016 doorlopen.

Schematische weergave van de inhoudelijke domeinen die in de pilot Leren Leven samenkomen. Binnen de pilot Leren Leven wordt thematisch gewerkt. Elke van de betrokken denominaties gebruikt de eigen bronverhalen om vandaar uit het thema te behandelen. De docenten PC GVO gebruiken de verhalen uit de Bijbel.

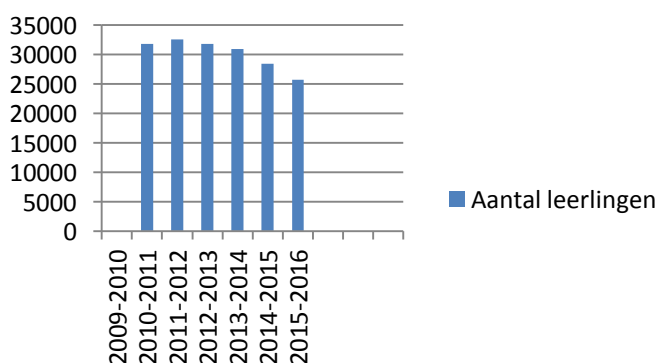
2.4. Aantal lessen PC GVO

De inventarisatieprocedure in 2015 (voor het schooljaar 2015-2016) is op zich goed verlopen. In het werkveld is wel het beeld ontstaan dat er veel energie in gestoken moest worden; meer dan in de voorgaande jaren. Zo moest vaker op scholen de meerwaarde van GVO en HVO uit worden gelegd om ze te bewegen een brede inventarisatie uit te voeren en in meer gevallen viel dan de keuze op HVO. De dalende trend uit voorgaande jaren wat betreft lesaanvragen zette zich dan ook in 2015 voort, maar uiteindelijk sloten we dit jaar af met een relatief gering verlies van ca. 50 lessen.

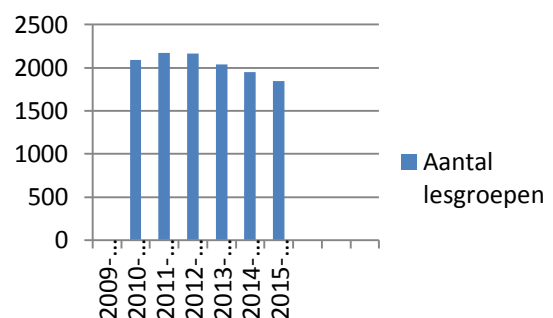
Ruim 42% van alle aanvragen in 2015 was voor PC GVO, terwijl 51% van de aanvragen voor HVO was. Hierbij moet worden opgemerkt dat in de hele sector een krimp van 2% te zien is. Deze zal ook deels veroorzaakt zijn door algehele krimp in het aantal basisscholen.

In totaal ontvingen bijna 26.000 kinderen PC GVO lessen in 2015.

Aantal leerlingen

Aantal lesgroepen

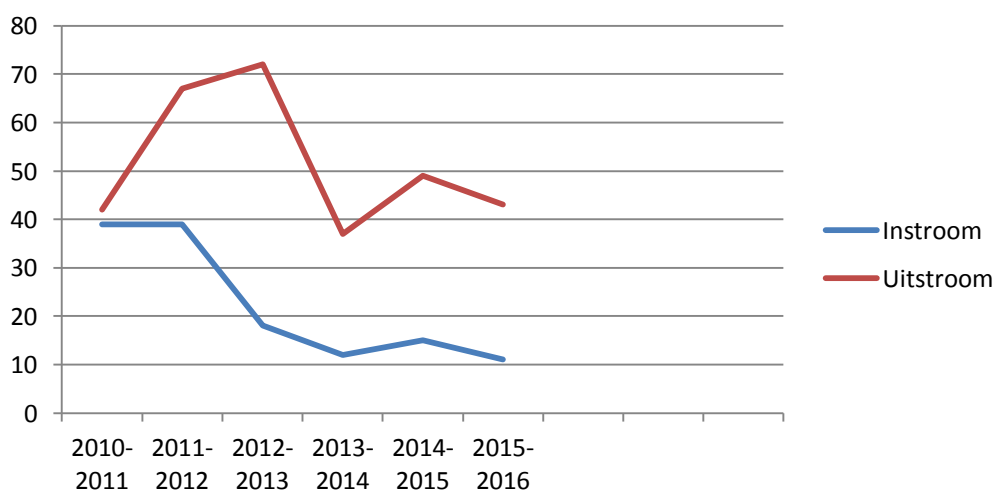

2.5. Docenten PC GVO

Per 31 december 2015 waren er 268 docenten bij ons in dienst. De meeste docenten GVO zijn tussen de 40 en 65 jaar.

leeftijdsofbouw						
2009-2010	<u>< 45</u>	<u>40 - 55</u>	<u>55 - 65</u>	<u>> 65</u>	<u>onbekend</u>	totaal
	93	149	128	20	26	416
2010-2011	<u>< 45</u>	<u>40 - 55</u>	<u>55 - 65</u>	<u>> 65</u>	<u>onbekend</u>	totaal
	85	157	144	20	23	429
2011-2012	<u>< 40</u>	<u>40 - 55</u>	<u>55 - 65</u>	<u>> 65</u>	<u>onbekend</u>	totaal
	51	204	135	17	9	416
2012-2013	<u>< 40</u>	<u>40 - 55</u>	<u>55 - 65</u>	<u>> 65</u>	<u>onbekend</u>	totaal
per 31-12-2012	48	158	130	19	8	363
2013-2014	<u>< 40</u>	<u>40 - 55</u>	<u>55 - 65</u>	<u>> 65</u>	<u>onbekend</u>	totaal
per 31-12-2013	48	155	118	13	4	338
2014-2015	<u>< 40</u>	<u>40 - 55</u>	<u>55 - 65</u>	<u>> 65</u>	<u>onbekend</u>	totaal
per 31-12-2014	47	137	104	13	3	304
2015-2016	<u>< 40</u>	<u>40 - 55</u>	<u>55 - 65</u>	<u>> 65</u>	<u>onbekend</u>	totaal
per 31-12-2015	36	124	97	7	4	268

Door de hogere leeftijd van de docenten zal de uitstroom jaarlijks relatief hoog zijn. Tegenover de uitstroom staat een relatief lage instroom. Dat betekent dat de vacatures die er zijn voor een groot deel door 'zittend' personeel wordt ingevuld. Hier komt het streven naar een grotere baanomvang tot uitdrukking.

Het aantal medewerkers dat niet in dienst is van PC GVO neemt in de loop van de tijd af. Dat heeft te maken met het aannamebeleid, dat gericht is op het aannemen van docenten met onderwijsbevoegdheid.

	Predikanten	Pastoraal werkers	Vrijwilligers/ZZP-ers
2009-2010	44	4	11
2010-2011	40	5	11
2011-2012	36	4	11
2012-2013	33	3	8
2013-2014	22	2	10
2014-2015	19	2	8
2015-2016	15	2	7

Ook dit jaar is de betrekkingsovervang van docenten iets vergroot en komt nu uit op 7,4 lessen per week (voorgaande jaren was dat 6,9, 6 en 5,5). In onderstaand schema is de omvang van de betrekkingen verder uitgewerkt.

Aantal lessen	Aantal docenten	Totaal aantal lessen
0	12*	0
< 6	121	347
6-10	76	578
11-15	31	395
16-20	15	268
>20	13	306
totaal	268	1894

3. Professionalisering

Kwaliteit van de lessen, kwaliteit van de docenten, staan hoog in ons vaandel. Ieder jaar proberen we hieraan weer nieuwe impulsen te geven door middel van een nascholingsaanbod dat aansluit bij de lespraktijk. Maar er gebeurt meer! Daarover leest u in de volgende paragrafen.

3.1. Nascholing

Het cursusaanbod 2014-2015 werd goed tot zeer goed gewaardeerd. Zie voor een inhoudelijke terugblik het jaarverslag 2014.

In 2015-2016 stelde PC GVO voor het eerst zelf een cursusprogramma samen, waarna het Centrum voor Levensbeschouwing het aanbod organiseerde. Hierdoor is nauwere aansluiting mogelijk bij de interne onderwijsvisie en bij de interne professionaliseringsbehoeften. De nieuwe rolverdeling werd contractueel vastgelegd.

Er is behoefte aan niveaudifferentie en verdieping binnen het cursusaanbod. We maakten daarom onderscheid tussen basis- en verdiepingscursussen. Verdiepingscursussen betreffen een kerncompetentie, zijn extra lang en behelzen een thuisopdracht. In 2015-2016 waren drie cursussen van meer dan 8 uur in het aanbod opgenomen tegenover één in voorgaande jaren.

In 2015 evalueerde PC GVO de intervisie. Deze wordt overwegend goed gewaardeerd. Naar aanleiding van de evaluatie was er in de intervisorentraining onder meer extra aandacht voor intervisiemethoden en ontwikkelde PC GVO een beleidsvoorstel om de intervisie een kwaliteitsimpuls te geven. In 2016 wordt beslist over implementatie daarvan.

3.2. Minor en Scholing op Maat

De minor GVO wordt op twee plaatsen aangeboden: in Utrecht en in Assen. In Utrecht wordt de minor aangeboden door een samenwerkingsverband van vier hogescholen. In 2015 hebben 18 studenten de minor gevolgd. Dit jaar werd bekend dat het samenwerkingsverband achter de minor in Utrecht stopt. Vanaf schooljaar 2016-2017 biedt De Driestar zelfstandig de minor aan. Ook de minor aan Stenden (Assen) blijft vooralsnog bestaan. PC GVO bezint zich op de toekomst van de opleiding tot docent PC GVO.

24 Cursisten doorliepen de laatste tien bijeenkomsten van Scholing op Maat (SoM). SoM is ontwikkeld voor docenten die vóór 2009 zonder lesbevoegdheid GVO gingen geven. Zij hoeven geen lesbevoegdheid meer te behalen; maar kregen met SoM de kans hiaten in kennis en vaardigheden op te vullen. Bureau PC GVO heeft zich in 2015 bezig gehouden met een goede afronding van SoM, inclusief beoordelingscriteria; geschikte (mede)beoordelaars; en een cursusevaluatie. Er bleek onvoldoende animo te zijn voor een herhaling van SoM. Wel overweegt PC GVO de bruikbaarheid van SoM-inzichten voor het cursusaanbod en de minor.

3.3. Studiedag PC GVO

In mei vond de jaarlijkse studiedag plaats voor docenten PC GVO. Ruim 100 docenten namen deel aan de studiedag met als thema 'Hoofd, hart en handen: wat is godsdienstig vormingsonderwijs?' Dit jaar besloeg de studiedag voor het eerst een gehele dag. Hierdoor was er meer tijd voor verdieping en ontmoeting. De docenten hebben dit als een verrijking ervaren en ook in 2016 zal de studiedag weer als een gehele dag worden aangeboden. Docenten konden kiezen uit een zevental workshops om te ervaren en (opnieuw) te ontdekken hoe we in de GVO-les verder kunnen komen dan tot

kennisoverdracht alleen. De dag begon met een viering en we sloten af met cabaret. Voor 2016 willen we graag nog meer docenten trekken naar onze studiedag omdat deze ontmoeting de organisatie verbindt, verrijkt en verdiept.

3.4. Gesprekkencyclus, POP en Jaarplan

Na akkoord van het bestuur en instemming van de OR heeft PC GVO het personeelsbeleid uitgebreid met een gesprekkencyclus. Het gaat om een 3-jarige cyclus waarin de formele contactmomenten tussen regiobegeleider en docenten staan beschreven, zoals klassenbezoeken, functionerings- en beoordelingsgesprekken.

Van docenten vragen we voor het eerst een persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) op te stellen, waarin zij hun leerdoelen en bijpassende (na)scholingswensen/acties formuleren. Docenten sturen hun POP ter accordering toe naar de regiobegeleider. Het POP is een vast gespreksonderwerp in de gesprekkencyclus.

Om planmatig werken te stimuleren vragen we verder van docenten om een jaarplan te schrijven waarin zij de inhoud en doel(en) van hun lessen zetten. Het jaarplan is in plaats gekomen van het jaarverslag dat docenten aan het eind van het schooljaar schreven.

We merken dat docenten moeten wennen aan met name het jaarplan. Vanuit het bureau PC GVO en door regiobegeleiders worden docenten op verschillende wijzen ondersteund in het opstellen van lesdoelen en het schrijven van jaarplannen.

4. Landelijke ontwikkelingen

Lessen PC GVO staan niet op zichzelf, maar worden in een context gegeven. In die context zijn ook ontwikkelingen gaande waartoe PC GVO zich dus dient te verhouden. Te denken valt aan krimp in het onderwijs, vragen rond het voortbestaan van het duale stelsel, financiering van het GVO- en HVO-onderwijs, secularisering van de samenleving, professionalisering binnen het Primair Onderwijs, de toekomst van het onderwijs. In het beleidsplan is een aantal van deze onderwerpen opgenomen. Over andere wordt in contact met het Dienstencentrum GVO en HVO samen met het Ministerie OCW gesproken. Hieronder lichten we enkele ontwikkelingen eruit om u daarover nader te informeren.

4.1. Beleidsplan

Nadat in 2014 de eerste stappen waren gezet om te komen tot een beleidsplan met input vanaf de basis van de organisatie, is in 2015 het plan verder uitgewerkt en vastgesteld.

Het is een plan geworden dat bestaat uit een zestal beleidskaarten met ieder een beleidsonderwerp. We hebben met deze zes beleidskaarten dus zes overkoepelende thema's, te weten: visie, vragen, uitvoeren, toerusten, ondersteunen en samenwerken. De kaarten kennen vervolgens een aantal deelonderwerpen. Daarbij is vermeld wat aandacht verdient, wat het gewenste resultaat is, wat daarvoor globaal nodig is en wie eigenaar van het onderwerp is.

Met deze beleidskaarten is duidelijk geworden waar de komende tijd de aandacht binnen ons werk naar uit zal gaan. Het is heel duidelijk dat het grootste belang van ons ligt in kwalitatief goede lessen PC GVO. Maar, daar zijn een hoop zaken aan te koppelen. De input van ieder die bij de organisatie van PC GVO betrokken is (van docenten tot bestuur) en de uiteindelijke beleidskaarten laten dat zien. De beleidskaarten geven aan waar we ons op gaan richten, maar de uitvoering vraagt om nadere uitwerking.

Daarom zijn de beleidskaarten vertaald in actiekaarten waaruit duidelijk wordt hoe de voorgenomen beleidspunten gerealiseerd gaan worden en hoe daarover gerapporteerd wordt.

Het geheel van beleids- en actiekaarten noemen we voor het gemak 'de bouwtekeningen'. Met een aantal daarvan zijn we in 2015 al aan de slag gegaan.

We noemen er paar die niet op een andere manier terugkomen in dit jaarverslag, te weten:

- de wijze van inventarisatie van lessen: in de praktijk worden nogal wat knelpunten ervaren bij de huidige manier van inventariseren. Het is een wens van velen om dit proces dat cruciaal is voor ons werk, te verbeteren. Een werkgroep is hiermee in 2015 aan de slag gegaan en heeft samen met betrokkenen binnen de gehele sector GVO en HVO enkele aanpassingen kunnen realiseren voor de procedure in 2016. Het was nog niet mogelijk tot grote wijzigingen te komen in de beschikbare tijd. Daar wordt in 2016 verder over nagedacht, zodat we hopelijk in de inventarisatie voor 2017 daarmee ons voordeel kunnen doen.
- de wijze van werken met de OR: om naast het beleidsplan goed zicht te hebben op de onderwerpen die door het jaar heen spelen, is een jaaragenda gemaakt. Ook is een protocol opgesteld voor de manier waarop met instemmings- en adviesaanvragen wordt omgegaan.
- de profilering van PC GVO als kennisinstituut: in dat kader zijn enkele verkennende gesprekken gevoerd over het opzetten van een lectoraat voor GVO.
- de communicatie van PC GVO: om deze te verbeteren en meer bij de actualiteit te laten aansluiten zijn voorbereidingen getroffen voor een nieuwe huisstijl, een nieuwe folder voor ouders en wordt gewerkt aan een nieuwe website.

In 2016 bouwen we verder aan het geheel van PC GVO!

4.2. Wettelijke bekostiging

Na het succesvol afwenden van de subsidiecrisis in de zomer van 2013 is de sector GVO en HVO doorgegaan met de lobby voor wettelijke bekostiging van ons onderwijs.

Een hoopgevend signaal is dat de Tweede Kamerleden mev. Ypma (PvdA), dhr. Voordewind (CU) en dhr. Rog (CDA) als indiener willen fungeren van het wetsvoorstel waarin bekostiging van GVO en HVO is geborgd.

De lobbyactiviteiten zijn er voornamelijk op gericht om bij politieke partijen zoveel mogelijk steun voor dit wetsontwerp te genereren. De landelijke organisaties, stichtingen en partijen die ons in de subsidiecrisis van 2013 hebben gesteund zijn opnieuw in stelling gebracht, om in actie te komen zodra het wetsvoorstel besproken wordt in de Tweede Kamer.

Ter ondersteuning van de lobby zijn de 5 werkgevers van GVO en HVO een glossy aan het ontwikkelen waarin op 13 openbare basisscholen, in 9 provincies het GVO en HVO in beeld komt. Zodra de glossy gereed is, zal deze aan de politiek worden overhandigd.

4.3. Lerarenregister

In de nabije toekomst (2017) zullen alle docenten in het onderwijs zich moeten laten registreren in het lerarenregister. Om de registratie van docenten GVO en HVO soepel te laten verlopen wordt momenteel in overleg met het ministerie OCW en de Onderwijscoöperatie onderzocht wat de registratievoorwaarden en consequenties zijn voor onze docenten.

Deze gesprekken hebben er inmiddels toe geleid dat de registratievoorwaarde 'het beschikken over een baanomvang van 0,2 FTE' niet voor de docenten GVO en HVO geldt.

De werkgevers van GVO en HVO zijn een gezamenlijke pilot gestart waarin een beperkt aantal docenten zich laat registreren. Aan de hand van hun ervaringen wordt een handleiding gemaakt waarmee alle GVO en HVO docenten zich straks kunnen gaan inschrijven.

4.4. Krimp en samenwerkingscholen

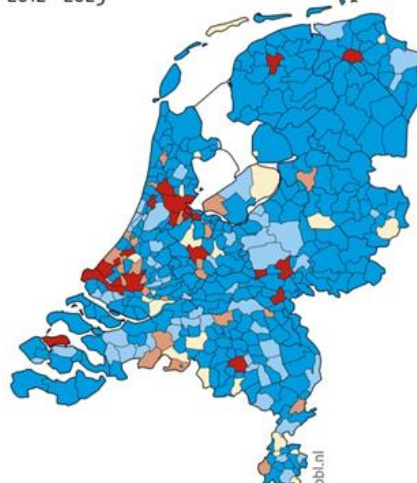
In grote delen van Nederland is leerlingendaling aan de orde. De krimp treft nu met name het basisonderwijs, maar zal later ook in het voortgezet onderwijs voelbaar worden.

In de diverse krimpregio's zijn fusies van basisscholen en nieuwe samenwerkingsverbanden inmiddels een vast agendapunt op de bestuurstafels en directie overleggen. Dit geldt ook voor PC GVO;

- Voor PC GVO is de leerlingendaling (en de daaruit voortvloeiende fusies en samenwerkingscholen) één van de oorzaken van de teruglopende lesaanvragen.
- Voor PC GVO is de identiteit van een samenwerkingschool van belang: wettelijk gezien mag enkel op een openbare basisschool ons onderwijs worden gegeven.

Ontwikkeling aantal inwoners 4 tot 12 jaar per gemeente

2012 - 2025

Bron: PBL/CBS regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2013-2040

De prognose laat zien dat we op de middellange termijn rekening moeten houden met een nagenoeg landelijke, aanhoudende leerlingendaling. Ook de Ondernemingsraad van PC GVO heeft zijn zorgen op dit punt geuit.

4.5. Onderwijs 2032

Het onderwijsveld is in beweging. In februari 2015 gaf staatssecretaris Dekker het startschot voor het Platform Onderwijs2032. De opdracht voor dit platform is om een kabinetsadvies op te leveren over het onderwijscurriculum van de toekomst. Dat gebeurt op basis van maatschappelijke dialoog, wetenschappelijke inzichten en internationale vergelijkingen. Eind 2015 kwam het eerste rapport van deze commissie uit. Daarin focust het platform op meer balans tussen kennisoverdracht en twee andere hoofddoelstellingen van het onderwijs: persoonlijke ontwikkeling en voorbereiding op deelname aan de maatschappij. Leerlingen moeten meer uitgedaagd worden zich te ontwikkelen tot flexibele, verantwoordelijke en sociale burgers. De nadruk zal in de toekomst meer dan nu moeten liggen op het leren deelnemen aan de democratische samenleving en respect voor elkaar hebben. Dit wordt volgens het Platform Onderwijs 2032 bereikt door burgerschap een prominere rol toe te bedelen.

PC GVO volgt en participeert in de ontwikkelingen naar aanleiding van het advies van het Platform en dan met name wat betreft de ruimte die in het onderwijs van de toekomst is voorzien voor religie.

5. Ons Netwerk

PC GVO is gezegend met een groot aantal betrokkenen bij het werk waar wij voor staan. Daar zijn wij dankbaar voor. Velen dragen ons werk een warm hart toe en dragen hieraan hun eigen steentje bij. Dat sterkt en versterkt ons. In 2015 hebben we ons erop bezonnen hoe we dit netwerk zo goed mogelijk in kunnen zetten. Daarover hieronder meer.

5.1. Adviesraad en plaatselijk verbonden

De Adviesraad is samengesteld uit vertegenwoordigers van plaatselijke werkgroepen en vertegenwoordigers van kerken en geloofsgemeenschappen. Deze raad komt eenmaal per jaar landelijk bij elkaar om het bestuur gevraagd en ongevraagd advies te geven over het landelijk beleid. Om nog meer betrokken te zijn bij de plaatselijke werkgroepen in de regio zijn er regionale bijeenkomsten gehouden in Ede en Dordrecht. Dit voortbordurend op de pilot van Heerenveen in 2014. Daarnaast heeft in 2015 structureel overleg plaatsgevonden tussen de beleidscommissie van de Adviesraad en het bestuur en bureau van PC GVO. Tijdens de landelijke vergadering in oktober 2015 heeft de voorzitter van de Adviesraad de heer E. de Jong afscheid genomen. Mevrouw M.E. Rosen Jacobson – van Dam zal optreden als voorzitter ad-interim.

Eind 2014 heeft het bestuur besloten om een onderzoek te laten plaatsvinden gericht op de versterking van het plaatselijk draagvlak. Medio 2015 heeft ds. K.G.W. Roffel dit onderzoek uitgevoerd en op de bestuursvergadering van 12 november 2015 is het bestuur geïnformeerd over het onderzoeksrapport 'Plaatselijk verbonden'. Na deze vergadering heeft een extra bespreking plaatsgevonden in het bestuur. Daarin is besloten dat het bestuur graag met een aantal betrokkenen bij het protestants GVO verder in gesprek wil gaan naar aanleiding van het rapport. Deze gesprekken vinden begin 2016 plaats. Daarna wordt bepaald welke stappen worden gezet ten aanzien van het plaatselijk draagvlak.

5.2. CIO-O

De commissie Onderwijs van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken treedt op als zendende instantie voor de protestantse kerken / geloofsgemeenschappen. Het CIO-O is samengesteld uit leden vanuit de breedte van het hele protestantse veld. De leden van het CIO-O zijn zich bewust van hun inhoudelijke verschillen, maar staan gezamenlijk achter het feit dat het goed is dat op openbare basisscholen kinderen op een respectvolle wijze kennis maken met godsdiensten in het algemeen en het (protestants) christelijk gedachtegoed in het bijzonder. Het CIO-O is nauw betrokken op het werk van PC GVO.

5.3. Partners IKOS, JOP en HGJB

Deze samenwerkingspartners zijn sinds de oprichting van stichting PC GVO betrokken bij onze organisatie. Hun betrokkenheid bij het werk van GVO gaat nog veel verder terug, zo is IKOS bijvoorbeeld al meer dan 70 jaar actief betrokken!

De inhoud van de nascholing van docenten en de betrokkenheid van het plaatselijk draagvlak zijn belangrijke terreinen waar onze partners in meedenken en doen. Ook dit jaar is met verschillende partners gesproken over de inhoud van het nascholingsaanbod voor schooljaar 2016-2017.

5.4. VOS/ABB, CBOO, VOO en Verus

Bij het ondertekenen van het samenwerkingsconvenant met de verenigingen VOS/ABB, VOO en stichting CBOO op 22 juni 2012 is afgesproken jaarlijks te evalueren of er bijstellingen van het convenant nodig zijn. In 2015 is gesproken om het convenant te verruimen naar nieuwe vormen van levensbeschouwelijk onderwijs.

Omdat de werkgevers van GVO en HVO hierover nog intern in gesprek zijn over passende nieuwe vormen is besloten de uitkomst daarvan eerst af te wachten.

Het bestuur PC GVO is lid van het bestuur van de stichting CBOO (Contactcentrum Bevordering Openbaar Onderwijs) en vaardigt de heer E.J. Hendriks af.

PC GVO heeft op bestuurlijk niveau contact gelegd met Verus. De nadere kennismaking was van beide zijden positief. Verus doet mee in de gezamenlijke lobbyactie ten tijde dat wettelijke bekostiging van ons onderwijs in de Tweede Kamer wordt besproken.

5.5. Sector GVO/HVO

2015 is een enerverend jaar voor de sector GVO en HVO geweest. De sector is zich voorzichtig aan het voorbereiden op:

- de glorende horizon van mogelijke wettelijke bekostiging;
- de komst van een landelijk lerarenregister.

Daarnaast vragen landelijke ontwikkelingen/trends om aandacht en actie:

- een veranderend, krimpend basisonderwijs;
- de positie van godsdienst en levensbeschouwing in onderwijs 2032.

Met het oog op deze ontwikkelingen is de sector o.a. gestart met het (verder) evalueren van:

- de budgetsleutels waarmee de subsidie onder de verschillende werkgevers wordt verdeeld;
- de wijze waarop ouders en scholen jaarlijks onze lessen aan kunnen vragen bij het Dienstencentrum GVO en HVO;
- welke nieuwe vormen van GVO en HVO passend zijn;
- een gezamenlijke visie op docentschap;
- de consequenties van het lerarenregister voor docenten GVO en HVO, denk aan registratie en onderhouden van hun bekwaamheid.

In diverse sector brede werkgroepen en klankbordgroepen worden over deze onderwerpen nagedacht en in pilots mee geëxperimenteerd. De uitwerking en afronding lopen vaak door tot in 2016, soms tot in 2017.

6. Financieel verslag

Balans per 31-12-2015

Stichting PC GVO

ACTIVA	2015	2014	2013
Vlottende activa			
<u>Vorderingen</u>			
Overige vorderingen	30.542,98	77.951,39	2.483,42
<u>Liquide middelen</u>			
ABN AMRO 52.29.08.519	270,18	24.180,11	187.235,49
ABN AMRO 05.22.91.0262 Spaarrekening	60.000,00	45.000,00	-
	60.270,18	69.180,11	187.235,49
	90.813,16	147.131,50	189.718,91

Balans per 31-12-2015

Stichting PC GVO

PASSIVA	2015	2014	2013
Overige Reserves			
Steunfonds	3.587,50	3.567,50	3.567,50
	3.587,50	3.567,50	3.567,50
Winst (verlies) dit boekjaar			
Rekening resultaat	-	1.115,11	-
	-	1.115,11	-
Nog te betalen bedragen			
Crediteuren / PKN betalingen onderweg	87.225,66	105.729,46	96.796,12
Nog te betalen kosten	-	36.719,43	89.355,29
	87.225,66	142.448,89	186.151,41
	90.813,16	147.131,50	189.718,91

Toelichting op de balans per 31 december 2015

Activa

Overige vorderingen

Dit betreft voornamelijk de verrekening van de overheidssubsidie via het Dienstencentrum.

Liquide middelen

Dit betreft de saldi op de ABN AMRO betaal- en spaarrekening per 31-12-2015.

Passiva

Overige reserves

Het steunfonds is indertijd gevormd uit giften ten behoeve van kosten die niet bij de overheid in rekening gebracht kunnen worden. Incidentele giften worden hierop geboekt.

Winst(verlies)

In 2014 werd hierop nog de ontvangen rente op de spaarrekening geboekt. Dit bleek niet conform de subsidievoorwaarden. In 2015 is de in 2014 ontvangen rente met het DC verrekend.

Nog te betalen bedragen

Crediteuren betreft de verrekening van de verleende diensten met de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk.

Nog te betalen kosten

Dit betreft een voorziening die eind 2012 is gevormd om toekomstige na- en bijscholing nog te financieren. Dit bedrag is in 2015 nagenoeg geheel voor die doelstelling besteedt. Een klein resterend bedrag is vrijgevallen ten gunste van de resultatenrekening 2015.

Staat van baten en lasten

Stichting PC GVO

Opbrengsten

Opbrengsten

Vergoedingen vanuit DC

	2015			2014		2013	
	Realisatie	%	Budget	Realisatie	%	Realisatie	%
Vergoedingen vanuit DC	-4.263.366	100%	-1.018.873	-4.271.703	100%	-4.248.038	100%
	-4.263.366		-1.018.873	-4.271.703	100%	-4.248.038	100%
Kosten							
Overhead							
Vacatiegeld bestuur	8.460	0,2%	5.400	5.856	0,1%	9.130	0,2%
Vergaderruimtes en catering (bestuur)	965	0,0%	900	1.705	0,0%	12	0,0%
Reiskosten bestuur	1.251	0,0%	1.200	1.102	0,0%	-	0,0%
Coordinator	51.360	1,2%	54.000	43.325	1,0%	55.203	1,3%
Secretariaat / adm. ondersteuning	37.933	0,9%	48.750	34.262	0,8%	38.010	0,9%
Reis- en verblijfkosten coordinator + secretariaat	1.152	0,0%	1.000	904	0,0%	1.067	0,0%
Huisvesting	15.370	0,4%	16.500	12.554	0,3%	14.819	0,3%
Kantoorbenodigdheden	1.050	0,0%	500	201	0,0%	500	0,0%
Representatie	616	0,0%	500	1.675	0,0%	1.079	0,0%
Communicatie (folders, posters)	6.666	0,2%	10.000	10.153	0,2%	6.102	0,1%
Communicatie (porti)	1.735	0,0%	2.000	2.017	0,0%	2.110	0,0%
Communicatie (website)	2.569	0,1%	2.000	3.793	0,1%	5.538	0,1%
Financiële administratie	11.110	0,3%	10.000	18.555	0,4%	10.259	0,2%
subtotaal	140.238	3,3%	152.750	136.102	3,2%	143.829	3,4%
Lerarenbegeleiding							
Personeelskosten RB's	400.553	9,4%	563.498	364.956	8,5%	392.467	9,2%
Projectkosten	58.071	1,4%		58.946	1,4%	70.565	1,7%
Begeleidingskosten bestuur en bureau	109.232	2,6%		131.977	3,1%	92.222	2,2%
Reiskosten RB's	12.091	0,3%	20.000	11.255	0,3%	20.296	0,5%
Werkplekondersteuning RB's	-	0,0%	9.125	161	0,0%	1.746	0,0%
Bijscholingskosten RB's	10.913	0,3%	18.250	12.011	0,3%	10.992	0,3%
Zaalhuur overleg met docenten	5.893	0,1%	9.500	1.365	0,0%	367	0,0%
subtotaal	596.752	14,0%	620.373	580.671	13,6%	588.654	13,9%
Scholingskosten							
Cursuskosten	169.506	4,0%	173.375	138.592	3,2%	115.097	2,7%
Reiskosten docenten tbv cursussen	17.541	0,4%	27.375	17.808	0,4%	16.717	0,4%
subtotaal	187.047	4,4%	200.750	156.399	3,7%	131.814	3,1%
Beloning leraren							
Beloning leraren via kerkelijke instelling, freelance	81.905	1,9%		96.718	2,3%	115.288	2,7%
Beloning leraren via Van Spaendonck	3.136.250	73,6%		3.185.037	74,6%	3.242.846	76,3%
subtotaal	3.218.155	75,5%		3.281.755	76,8%	3.358.135	79,1%
Reiskosten docenten							
Reiskosten docenten (woon-werk en tussen scholen)	97.886	2,3%		90.693	2,1%	-	0,0%
Medezeggenschap							
Medezeggenschap	23.287	0,5%	45.000	26.083	0,6%	25.606	0,6%
	4.263.366	100,0%	1.018.873	4.271.703	100%	4.248.038	100%
Resultaat na belastingen	0,00		0,00	0,00		0,00	

Toelichting op de staat van baten en lasten

In de jaarrekening zijn in de begroting de kosten voor de docenten niet opgenomen omdat op dit onderdeel in de begroting van het DC geen specificatie per denominatie wordt gegeven. In voorgaand jaar is dit wel getracht op basis van een verdeelsleutel, maar we hebben geconstateerd dat dit eerder tot onduidelijkheid over het beschikbare budget leidt dan dat het tot meer inzicht leidt.

Kosten

Bureaukosten (begroot, € 152.750, realisatie € 140.238, vorig jaar € 136.102)

Vacatiegelden, vergader- en reiskosten bestuur

In de staat van baten en lasten zijn de door het bestuur gemaakte onkosten zo veel als mogelijk onderscheiden geboekt voor wat betreft de gemaakte bestuurskosten en de door bestuurders gemaakte kosten in het kader van de regiobegeleiding. De laatsten worden verantwoord onder begeleidingskosten bestuur en bureau.

Personele inzet coördinatie en secretariaat

Vanwege langdurige ziekte van de coördinator zijn intern taken herschikt en is tijdelijk extra secretariële ondersteuning ingehuurd. Dit heeft niet geleid tot overschrijding van het budget.

Financiële administratie

Dit betreft de werkzaamheden inzake de boekhouding (€ 7.928) en het financieel beheer (€ 3.183).

Lerarenbegeleiding (begroot € 620.373, realisatie € 596.752, vj: € 580.671)

Regiobegeleiding

De kosten voor regiobegeleiders zijn gestegen ten opzichte van 2014. Dit heeft te maken met het feit dat in 2015 de bezetting conform doelstelling was, terwijl we in 2014 langere tijd vacatures hadden.

Landelijke ondersteuning leraren

De kosten voor landelijke ondersteuning worden gefinancierd uit de middelen die beschikbaar zijn voor regiobegeleiding. Dit conform het bestuursbesluit minder formatie regiobegeleiders in te zetten, zodat het mogelijk is aan de regiobegeleiders en docenten landelijke ondersteuning te bieden. Mede vanwege de herschikking van taken (zie onder bureaukosten) was er in 2015 sprake van minder ondersteuning vanuit het landelijke bureau.

Projecten

Ook de kosten voor projecten worden gefinancierd uit de middelen die beschikbaar zijn voor regiobegeleiding. De projecten richten zich op het ontwikkelen van beleid ten behoeve van een adequate (regionale) ondersteuning van de docenten. In 2015 betreffen de kosten de projectmedewerker scholing, het project plaatselijk draagvlak en activiteiten ter verbetering van de communicatie.

Zaalhuur overleg met docenten

Deze post is in 2015 hoger omdat het niet mogelijk bleek alle zaalhuur in 2015 te specificeren, hierdoor betreft het ook kosten die voorgaand jaar onder landelijke ondersteuning leraren zijn verantwoord.

Scholingskosten (begroot € 200.750, realisatie € 187.047, vj: € 156.399)

Dit betreft de kosten van het nascholingsprogramma van PCGVO, uitgevoerd door het Centrum voor Levensbeschouwing, de studiedag en de reiskosten van de docenten. Op alle onderdelen was er sprake van meer deelname, dan wel uitbreiding van het aanbod. Naast deze kosten zijn scholingskosten, met name voor de minor GVO, gemaakt ten laste van de in de balans opgenomen voorziening uit 2012.

Beloning leraren en reiskosten leraren (realisatie € 3.218.155, vj: € 3.281.755)

Dit betreft voornamelijk de lasten die door het administratiekantoor Van Spaendonck worden uitbetaald aan de docenten. Deze kosten worden rechtstreeks door de DC GVO/HVO aan Van Spaendonck vergoed. De daling van de kosten komt voort uit de daling van docenten en lessen. De betalingen via kerkelijke instellingen worden wel door PC GVO zelf uitgevoerd. Deze zijn ook dit jaar gedaald in overeenstemming met het aannemebeleid, dat gericht is op het aannemen van docenten met een onderwijsbevoegdheid.

Reiskosten docenten

(realisatie € 97.886, vj: 90.693)

Dit betreft voornamelijk de reiskosten betaald via van Spaendonck.

Medezeggenschap

(begroot € 45.000, realisatie € 23.287 vj: € 26.083)

De kosten medezeggenschap betreffen de overleg- en bureaunkosten (€ 4.340) en de door van Spaendonck uitbetaalde loon- en reiskosten voor de OR leden (€18.947).

7. Personalia

Bestuur Protestants Centrum GVO

ds. L.M. Bal (voorzitter), op voordracht van de kleine synode van de Protestantse Kerk in Nederland;
dr. G. van der Hoek, namens de orthodoxe kerken; op 23 juni 2015 opgevolgd door dhr. W. Büdgen
(secretaris)

drs. E. van de Werfhorst, op voordracht van de Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond;

drs. E.J. Hendriks (penningmeester), namens de vrijzinnige kerken;

drs. H. Pol, op voordracht van de Stichting Interkerkelijk Overleg Schoolzaken

Bureau

Barbara Bas-Douw, medewerker scholing

Gerrie Bel-de Boer, docentenregistratie

Peter den Breejen, financiële administratie

Erna de Goede, beleidsmedewerker

Henk Hogendoorn, financiën

Wouter Knoester, coördinator

Elsbeth Voets-van den Hazel, managementondersteuning

Regiobegeleiders

Regio noord: Greetje Geluk-Westerman
Jetty Nouta-Swart
Lara Schout-Douwes

Regio midden: Nelleke ten Napel-Roos
Marjon Jongsma
Irma Visser

Regio west: Annacarina Klein
Jannette Beenhakker
Annemarie Kleppe-Maurice
Bertha van der Vlies-Ebbers

Ondernemingsraad

Anja Oorebeek (voorzitter), Drenthe

Deborah Guijs, Utrecht en Zuid-Holland

Jan Oosterink (secretaris), Flevoland en Overijssel

Tsjippy van Opstall, Friesland en Noord-Holland

Marjan de Ruiter, Groningen

Gellert Scholten, Zeeland

Hermien Teunissen, Gelderland

In 2015 is Rudie de Boer gestopt als lid van de Ondernemingsraad.

Beleidscommissie Adviesraad

dhr. E. de Jong per oktober 2015 opgevolgd door mevr. M.E. Rosen Jacobson- van Dam
dhr. C. Jol
mevr. J. Keuning – van Dam
dhr. P. Witteveen

CIO-O

In deze commissie zijn de volgende kerken/geloofsgemeenschappen vertegenwoordigd:
de Remonstrantse Broederschap via drs. E.J. Hendriks, voorzitter
de Gereformeerde Gemeenten via dr. G. van der Hoek, secretaris/penningmeester
de Algemene Doopsgezinde Sociëteit via mevr.ds. J.Chr. Duhoux-Rueb, per oktober 2015 opgevolgd door ds. M.G. de Vries
de Christelijke Gereformeerde Kerken via drs. M.H. Baan
de Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt) via mevr. drs. A.E. H. van der Kolk
de Nederlands Gereformeerde Kerken via mevr.mr. T. Klos-de Vries, is afgetreden per oktober 2015 en er is nog geen opvolger voorgedragen
de Oud-Katholieke Kerk in Nederland via dhr. J.V. Kinneging
de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) via ds. L.M. Bal
de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB via drs. L. Jansen
de Unie van Baptistengemeenten via dhr. A.P. Driesprong
de ABC gemeenten, er is nog geen opvolger voorgedragen
de RK Bisschoppenconferentie via drs. L.F.M van Oers,

Bestuur DC GVO en HVO

dr. J.P. de Vries, onafhankelijk voorzitter
ds. L.M. Bal, Protestants Centrum GVO
dhr. N. Stuij, HVO
dhr. D. Wienen, RK Centrum GVO
mevr.drs. M. Vorthoren, SPIOR
dr. D. Ganzevoort, Hindoeraad Nederland

8. Lijst van afkortingen

APS	Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (bureau waar het DC GVO en HVO is gevestigd)
BOOR	Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam
BIO (Wet BIO)	Wet op Beroepen In het Onderwijs
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBOO	Contactorgaan Bevordering Openbaar Onderwijs
CIO-O	Contact in Overheidszaken, afdeling Onderwijs (gezamenlijke kerken)
DC GVO en HVO	Dienstencentrum Godsdienstig en Humanistisch Vormingsonderwijs
GVO	Godsdienstig Vormingsonderwijs
HGJB	Hervormd-Gereformeerde Jeugdbond
HVO Primair	Humanistisch Vormingsonderwijs
HIVO	Hindoeïstisch Vormingsonderwijs
HR/HRM	Human Resource (Management)
IKOS	Interkerkelijk Overleg in Schoolzaken
IGO	Islamitisch Godsdienstig Vormingsonderwijs
JOP	JeugdOrganisatie Protestantse Kerk
LEVON	Levensbeschouwelijk Onderwijs
Ministerie OCW	Ministerie voor Onderwijs Cultuur en Wetenschappen
NHL	Noordelijke Hogeschool Leeuwarden
NPB	Nederlandse Protestanten Bond
PABO/GL	Pedagogische Academie voor het Basisonderwijs / Godsdienst Leraar
PDCA Cyclus	Plan, Do, Check, Act (Management cyclus)
PE	Permanente Educatie
PKN	Protestantse Kerk in Nederland
RK GVO	Rooms Katholiek Godsdienstig Vormingsonderwijs
OR	Ondernemingsraad
SPIOR	Stichting Platform Islamitische Organisaties Rotterdam (Islamitisch GVO)
VOO	Vereniging voor Openbaar Onderwijs (ouderorganisatie)
VOS/ABB	Vereniging van Openbare Scholen/Algemene Besturenbond (schoolbesturen)

Betrokken

Betrouwbaar

Betekenisvol